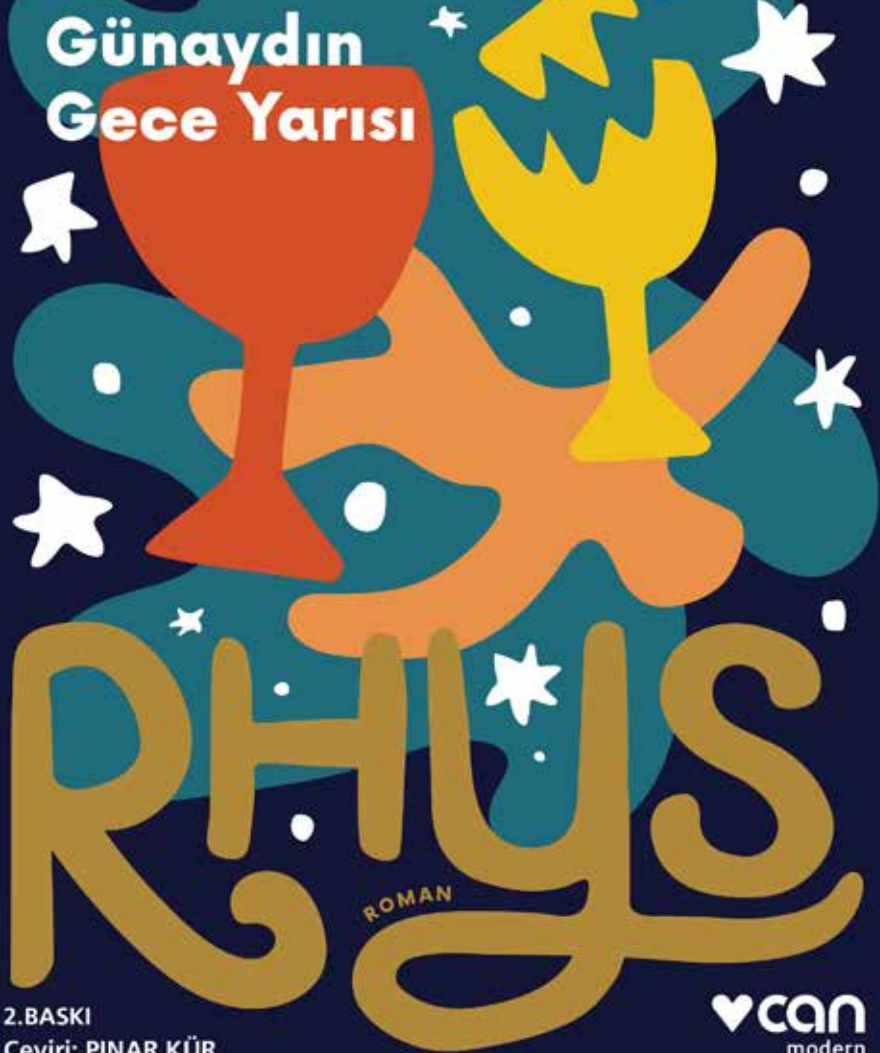

JEAN

Günaydın
Gece Yarısı

2.BASKI
Çeviri: PINAR KÜR

ROMAN

♥ can
modern

JEAN RHYS
GÜNAYDIN
GECE YARISI

Can Modern

Good Morning, Midnight

Bu kitap ilk kez 1939'da Constable tarafından yayımlanmıştır.

Bu baskıda kaynak alınan baskı: Penguin Classics, 2000.

© 1967, Jean Rhys

© 2019, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Akcalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1990

2. basım: Mart 2019, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Emrah Serdan

Editör: Çağla Özbek

Düzeltili: Mert Tokur

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak tasarımı: Seda Yüksel

Kapak baskı: Saner Basım Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Litros Yolu 2. Matbaacılar Sit. No: 2/4 2BC 3/4

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 35382

İç baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 43087

ISBN 978-975-07-4002-2

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

JEAN RHYS
GÜNAYDIN
GECE YARISI

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

Pınar Kür

♥can

Jean Rhys'in Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

Dörtlü, 1985

JEAN RHYS, 1890 yılında Ella Gwendolyn Rees Williams adıyla Batı Hint Adaları'nda dünyaya geldi. 17 yaşında İngiltere'ye gönderildi, bir süre Kraliyet Dramatik Sanatlar Akademisi'nde öğrenim gördü. 1924 yılında Paris'te tanıştığı İngiliz yazar Ford Madox Ford'un himayesinde yazarlığa başladı. İlk öykü kitabından sonra *Dörtlü* (1928), *Ayrıltan Sonra* (1931), *Karanlıkta Yolculuk* (1934) ve *Günaydın Gece Yarısı* (1939) romanlarını yayımladı. Yıllarca edebiyat çevrelerinden uzak münzevi ve yoksul bir yaşam süren Rhys, nihayet 1966'da üzerinde uzun bir süre çalıştığı *Geniş Geniş Bir Deniz*'i yayımladı. Övgüyle karşılanan kitap, W.H. Smith Ödülü ve Heinemann Ödülü'nü aldı. Rhys, 1979'da Exeter'de hayatını kaybetti.

PINAR KÜR, Bursa'da doğdu ama hiç orada oturmadı. Çocukluğu Anadolu'nun çeşitli kentlerinde ve Londra'da geçti. On üç yaşında gittiği ABD'de beş yıl kaldı. Ortaöğrenimini New York'ta tamamladı, yükseköğrenimine yine orada başladı. İstanbul'da Robert Kolej Yüksek Okulu'nu bitirdikten sonra beş yıl Paris'te yaşadı. Sorbonne Üniversitesi'nde, Karşılaştırmalı Edebiyat Kürsüsü'nde doktora yaptı. Yurda döndükten sonra Devlet Tiyatrosu'nda çalışmaya başladı. Çeşitli gazete ve dergilerde tiyatro eleştirileri yazdı. 1984'te *Akışı Olmayan Sular* adlı öykü kitabıyla Sait Faik Öykü Ödülü'nü kazandı. İstanbul Bilgi Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi'nde öğretim üyesi yaptı.

Günaydın, Gece Yarısı!
Dönüyorum yuvama,
Gün benden bıktı –
Nasıl dayansam yokluğuna?

Güneşin olduğu yer güzeldi,
İsterdim kalayım orada –
Ne ki Sabah sevmedi beni –sonra–
Öyleyse, Gün, iyi geceler sana!

Emily Dickinson

Birinci bölüm

“Tıpkı eski günler gibi,” diyor oda. “Evet? Hayır?”

İki karyola var; biri geniş, madam için, tam karşı tarafında ise, mösyö için küçük bir tane. Lavabonun durduğu yer bir perdeyle ayrılmış. Oda bayağı büyük, ucuz otel kokusu çok hafif, neredeyse belirsiz. Dışarıdaki sokak, arnavutkaldırımını döşenmiş dar bir yokuş, öteki ucunda merdivenler var. *Impasse* dedikleri yerlerden.

Beş gündür buradayım. Öğlenleri yemek yiyeceğim yeri, akşamları yemek yiyeceğim yeri, akşam yemeğinden sonra içkimi içeceğim yeri kararlaştırdım. Küçük yaşamımı düzene koydum.

Akşam yemeğinden sonra içkimi içeceğim yer... Bir dakika, burada dikkatli olmam gerek. Bu gibi şeyler çok önemlidir.

Dün gece örneğin. Dün gece bir felaketti... Yan masadaki kadın benimle konuşmaya başladı – kırk yaşlarında, esmer, zayıf bir kadındı, yüzü çok iyi boyanmış. Önünde bir şarkı notası vardı, alçak sesle mırıldanıyor, parmaklarıyla masanın üstünde tempo tutuyordu.

“Şarkınızı sevdim.”

“Haa, evet, ama acıklı bir şarkı. ‘Kasvetli Pazar Günü.’¹ Kıkırdadı. “Birazcık acıklı.”

1. “Gloomy Sunday.” (Y.N.)

Bir arkadaşını bekliyormuş, öyle söyledi.

Arkadaşı geldi – bir Amerikalı. Adam bana bir konyak-soda daha ısmarladı. İçerken ağlamaya başladım.

Dedim ki: “Bir şey hatırladım da.”

Esmer kadın oturduğu yerde iyice dikleşti ve göğsünü öne doğru kabarttı.

“Anlıyorum,” dedi. “Anlıyorum. Ama gene de... Bazen ben de aynı sizin kadar mutsuz hissedirim kendimi. Ama herkese belli etmek olmaz.”

Susmayı başaramadığımdan aşağı kata, tuvalete indim. Yabancı bir tuvalet değil ve şansıma boştu. İhtiyar kadın dışarı çıkmış, telefonların orada bir kızla konuşuyordu.

Bir süre kaldım orada. Aynada kendime baktım. Ne diye ağlamak istiyorum ki?.. Tam tersine, işte böyle aklım başımda olduğu sıralar, fazladan birkaç kadeh içip iyice aklımı başıma topladığım sıralar, ne kadar şanslı olduğumu kavrayabiliyorum. Kurtuldum, kurtarıldım, yarı boğulmuş olarak derinliklerinde süründüğüm karanlık ırmaktan çıkarıldım, giysilerim kuru, saçlarım yapılı. Kimse bilemez o sudan çıktığımı. Tabii, gene de, her zaman bir şeyler kalıyor. Evet, her zaman bir şeyler kalıyor geriye... Her neyse, artık buradayım, kurudum, aklım başımda ve saklanacak bir yerim var. Daha ne istiyorum?.. Biraz robotlaşmış gibiyim ama aklım başımda, kesinlikle – kupkuru, üşümüş ve akıllanmış. Karanlık sokakları, karanlık ırmakları, acıyı, mücadeleyi ve boğulmayı unuttum artık... Mücadele dedimse, insanın güçlü olduğu, iyi yüzme bildiği, kıyıda onu seven, en ufak bir tehlike belirtisi görüldüğünde sudan çekip çıkarmaya hazır bekleyen bir dolu dostu bulunduğu bir konumda verilen mücadele değil söz konusu olan. Hayır, benim dediğim gerçek boğulma. Çevrenizde yardıma hazır ve hevesli dostlar olmadan atıyorsunuz kendi-

nizi suya ve battığınızda, yüksek perdeden kahkahalar eşliğinde batıyorsunuz.

Tuvaletler... Tuvaletler üstüne bir monografiye ne dersiniz bayanlar?.. Londra'da bir tuvalet, siyah beyaz mermerden ve sıra bekleyen on beş kadın, her birinin elinde bir penny... Bir tanesi bile sıradaki yerinden fırlayıp asık yüzlü tuvaletçi kadını bir yana itip öne geçecek cesur yüreğe sahip değildir. İşte disiplin dedikleri de budur... Floransa'daki tuvalet ve fantastik biçimde giyinmiş çok güzel bir kızın paldır küldür içeri daldığı gibi yaşlı bakıcıya sarılması, bir kesekâğıdından çıkardığı pastaları ona yedirmesi. Kadının dansöz kızı mıydı?.. Paris'teki o küçük, sıcak tuvalet... Bakıcı kadın uyuşturucu satardı – yaralı yürekleri rahatlatacak bir şey.

Yukarı çıktığımda Amerikalı ile arkadaşı gitmişlerdi. “Bir şey hatırlamıştım da,” dedim garsona. Adam boş boş baktı, benimle alay etmeye bile üşendi. Yüzünde şaşkınlık yoktu; anlamsızdı.

Bunlar dün gece oldu.

Uyku tutmuyor, yattığım yerde bunları düşünüyorum ve Sidonie'nin bana borç verdiği parayı ve, “Seni bu halde görmeye dayanamıyorum,” deyişini. Gözlerini kapar gibi yapmış, “Yaşlı görünmeye başladı. İçiyor,” anlamına gelen bir gülümseme yaymıştı yüzüne.

“Birbirimizi çok uzun süreden beri tanıyoruz, Sasha,” dedi. “Aramızda teklif tekellüf olmamalı artık.”

Mecklenburgh Meydanı ve Gray's Inn Sokağı boyunca yaptığım sağlık yürüyüşünden daha yeni dönmüştüm. Şuraya buraya bakmıştım. Sokaktan geçen insanlara ve de takma kollar bacaklarla dolu bir vitrine bakmıştım. Eve girdiğimde, “Seni böyle görmeye dayanamıyorum,” diyen biriyle karşılaşmıştım.

“Nasıl görmeye?” diye sordum.

“Bence sana bir değişiklik gerek. Bir süre Paris'e dön-

sene... Üstüne başına yeni bir şeyler alırsın – ihtiyacın olduğu belli... Sana borç verebilirim,” dedi. “Haftaya ben de orada olacağım, istersen sana bir oda bulayım.” Vesaire, vesaire.

Aylardır görmemiştim bu kadını, derken damdan düşer gibi geldi işte... Ve işte, ben de buradayım. Çok üşütüldüğünde, aklı çok fena başına getirildiğinde insan çok edilginleşiyor da. (Tasalanacak ne var, ne var?)

Uyuyamıyorum. Bir o yana bir bu yana dönüp duruyorum...

Şu köşede, Victor Cousin Sokağı'nda ne zaman oturmuştuk, 1923'te mi, 1924'te mi? Enno, bana astragan taklidi bir paltoyla bir Kazak kalpağı almıştı. Sasha adını da o zaman kullanmaya başlamıştım. Adımı değiştirirsem şansım da değişir diye düşünmüştüm. Şans getirdi mi bana acaba, Sasha adı?

1926'da mıydı yoksa 1927'de mi?

İşığı yaktım. Gece masasının üstünde bir şişe Evian suyu, bir tüp lüminal, iki de kitap, pencerenin içinde tik tak eden saat ve kırmızı perdeler...

Sidonie'nin tam da böyle bir otel bulmak için nasıl arandığını gözlerimle görüyor gibiyim. Böyle bir yerin havama uygun olacağını sanmıştır. Hey Allahım, biraz düşünecek olursanız basbayağı hakaret sayılır. Gene karanlık odalar, gene kırmızı perdeler...

Ama insan her şeyi aynı düzleme koymamalı. Onun meşhur lafıdır bu. Ayrıca, herkesi de aynı düzleme koymamalı. Öylesi hiç olmaz. Burası ise benim düzlemim... *Quatrième à gauche*,¹ dikkat edin halıdaki yırtığa ayağınız takılmasın. Ben, buyum işte.

Duvar da siyah siyah lekeler var. Kımıldadıklarından eminim, gözlerimi ayıramıyorum. Ee, artık bu aşamada

1. (Fr.) Soldan dördüncü. (Y.N.)

birkaç böceğe göz yummasını becerebilmem gerek. “*Il ne faut pas mettre tout sur le même plan...*”¹

Yakından bakmak için kalkıyorum. Pislik lekeleriymiş sadece. Bu mevsimde hamamböceği olmaz zaten.

Biraz daha lüminal alıp ışığı söndürüyorum, hemen uykuya dalıyorum.

Londra’da bir metro istasyonunun geniş koridorundayım. Önümde bir sürü insan; arkamda bir sürü insan var. Her yana, kırmızı harflerle yazılmış levhalar asılmış: “Sergiye Gider”, “Sergiye Gider.” Ama ben sergiye gitmek istemiyorum, oradan çıkmak istiyorum. Sağa açılan koridorlar var, sola açılan koridorlar var ama hiçbir yerde çıkışı gösteren işaret yok. Her yerde parmaklar bir tek istikameti gösteriyor ve levhalarda “Sergiye Gider” yazıyor... Önümde yürüyen bir adamın omzuna dokunuyorum, diyorum ki: “Çıkış yolunu arıyorum.” Ama o, levhaları işaret ediyor, eli ise çelikten yapılmış. Başımı öne eğip yürümeyi sürdürüyorum, çok utanmışım, “Sen böylesin işte, hep başkalarından farklı olmak istersin,” diye söyleniyorum kendime. Çelikten parmak, uzun, taştan bir duvar boyunca yol gösteriyor. “Bu Tarafa” – “Bu Tarafa” – “Sergiye Gider”...

Şimdi de bir adam, sakallı, küt burunlu, uzun beyaz bir gecelik giymiş, ufak tefek bir adam, içtenlikle benimle konuşuyor. “Ben senin babanı,” diyor. “Senin baban olduğumu hatırla.” Tam alnındaki bir yaradan kanlar akıyor ama. “Cinayet,” diye haykırıyor, “cinayet, cinayet.” Elimden bir şey gelmiyor, çaresizce kanın akışını seyrediyorum. Derken, sesim bağrımdan kopuyor sonunda ve ben de haykırıyorum: “Cinayet, cinayet, imdat, imdat,” ve ses, odayı dolduruyor. Uyanıyorum. Adamın biri, sokakta, *Les*

1. (Fr.) Her şeyi aynı plana koymamak lazım. (Y.N.)

Saltimbanques'tan valsini söylüyor: “*C'est l'amour qui flotte dans l'air à ronde.*”¹

Dışarıda havanın güzel olduğunu sanıyorum, ama bu odanın ışığı o kadar kötü ki emin olamıyorum. Odadan çıktığınızda merdiven başı da öyle karanlık ki elektriği yakmadan bir şey görmek olanaksız. Merdiven başı bayağı geniş, gece gündüz, süpürgeler, yer bezleri, kovalar ve yığın yığın kirli çarşafla dolu – alttaki görkemli katların döküntüleri.

Yanımdaki odada kalan adam, her zamanki gibi beyaz ropdöşambriyle dolanıyor ortalıkta. Hep buralarda bu adam. Merdiven başının hayaleti sanki. Hep onunla karşılaşıyorum.

İskelet kadar sıska, kuş suratlı, koyu renk gözleri iyice derine kaçmış gibi ve bir tuhaf bakıyor – yaltaklanırmış gibi, yaranmak ister gibi, çok şey biliyormuş gibi... Bana neden böyle bakıyor ki?.. Sirtında hep ropdöşambr var – ya siyah benekli mavisini giyiyor ya da meşhur beyazını. Onu, sokak kıyafetiyle gözümün önüne getiremiyorum.

“*Bonjour.*”

“*Bonjour,*” diye homurdanıyorum. Bu Allahın belası herif hiç hoşuma gitmiyor.

Aşağı indiğimde, patron, pasaportumu görmek istediğini bildiriyor. Dediğine göre, fişi doldururken pasaport numaramı yazmamışım.

Bu patron, bir vakitler Rennes Caddesi'ndeki emanetçide çalışan adamlardan birine tıpatıp benziyor – rehin bırakmak için getirdiğiniz şeyleri, değer biçilmek üzere götürürken yüzünüze kötü kötü bakıp kaşlarını çatanına. Kendi küçük akvaryumu içinde krallık taslayan, dış dünyaya camdan ve inanmaz gözlerle bakan bir balık.

1. (Fr.) Aşk bu, havada ve her yerde salınan. (Y.N.)

Ee, ne olmuş fişe? Doğru dürüst doldurdum işte, doldurmadım mı? Adı, filanca, milliyeti, falanca... Milliyet – kafasını karıştıran o olmuş anlaşılan. Evlilik sonucu milliyet demem gerekiyordu.

Pasaportu kendisine öğleden sonra vereceğimi söylüyorum, o da asık suratla, onaylamadığını belli ederek şapkamı süzüyor. Adama hak vermemek elde değil. Şapkam avaz avaz *Anglaise* diye bağıyor. Elbisem ise beni yiyip yutmuş. Yetmiyormuş gibi, sırtıma aldığım şu eski, Allahın belası kürk manto – en son aptallık, en son uyumsuzluk.

Her neyse, aldırma, şimdilik biraz param var. Bir şeyler yapabilirim. Güzel bir sonbahar günü, saat on iki ve tasalanacak hiçbir şey yok. Harcanacak biraz para var, tasalanacak bir şey yok.

Aman dikkat, dikkat! Heyecanlanma. Heyecanlandın mı, coşkunlaştın mı ne oluyor biliyorsun, değil mi?.. Evet... Patlamış bir balon gibi nasıl yıkılıveriyorsun biliyorsun, değil mi? Hiç dayanıklı olmadığından... Evet, tamamen öyle. Öyleyse, heyecan yok. Sessiz, sakın, akli başında bir on beş gün geçireceksin. Çok fazla içmeyeceksin, belli kafelerden, belli sokaklardan, belli noktalardan uzak duracaksın, o zaman her şey yolunda gidecek, çok güzel olacak.

En iyisi bir program yapmak, hiçbir şeyi şansa bırakmamak – arada boşluklara yer vermemek. Oradan oraya amaçsız dolaşıp kafanda ucuz gramafon plakları çaldırmaya başlamak yok, “şurada şu olmuştu”, “burada bu olmuştu” yok. Hepsinden önemlisi, insan içinde ağlamak yok. Mümkünse hiç ağlamak yok.

Bütün bunları düşünürken, akşam yemeği sonrası içkim için tam da uygun bir yere geliyorum. Observatoire Caddesi’ndeki bu kafe her zaman boş sanki. Eskiden de öyleydi gibi hatırlıyorum.

İçeri girip bir Pernod içeceğim. Yalnızca bir tane,

yalnızca bir kere, şansım açılışın diye... Mucizenin şerefine, diyeceğim, mucizenin şerefine...

Araba benzeyen bir adam giriyor içeri, yanında gözlüklü, melankolik görünüşlü bir kız var.

“Hayat zor,” diyor Arap.

“Evet, hayat kolay değil,” diyor kız.

Uzun sessizlik.

“Yaşamak için bol cesaret gerek,” diyor Arap.

“Yaa, hakkın var,” diyor kız kafasını sallayıp dilini şaklatarak.

Vermutlarını bitirip çıkıyorlar, ve ben, geniş, temiz, boş salonda tek başıma oturuyorum, karşı duvardaki aynada kendime bakıyorum, *L'illustration* dergisinin eski bir sayısını karıştırıyorum, hayatta en küçük bir kaygım kalmadığını düşünüyorum – yarının pazar olmasından başka. Nerede olsa güç bir gündür pazar. *Sombre dimanche...*¹

Hepsini planlıyorum. Yemek. Sinema. Yeniden yemek. Tek bir içki. Otele uzun yoldan yürüyerek dönüş. Yatak. Lüminal. Uyku. Yalnızca uyku – rüya yok.

Ertesi gün saat dörtte Champs-Élysées'de bir sinemadayım, programa uygun olarak. Gerekli yerlerde kahkahalarla gülüyorum.

Gerçekten de güzel bir film. İki kez üst üste seyrediyorum. Sinemadan çıktığımda gece olmuş, sokak lambaları yanıyor. Buna seviniyorum. İnsan tek başına sokaklarda dolaşacaksa, lambaların yanıyor olması işi kolaylaştırıyor.

Paris pek güzel görünüyor bu gece... Bu gece pek hoşluğun üstünde, güzelim benim, sevgilim benim, ah ne malın gözü orospusundur sen! Ama sonuç olarak beni öldüremedin, değil mi? Onlar da öldüremediler beni...

1. (Fr.) Kasvetli pazar günü... (Y.N.)

Alkolün pençesinde ölümü kovaladığı Londra'dan yıllarını geçirdiği Paris'e dönen Sasha, bu şehirdeki acı ve tatlı anılarıyla bir kez daha karşı karşıya kalır. Girip çıktığı karanlık köşelerde, duman altı kafelerde ve barlarda uzak tutamadığı geçmiş her an karşısına çıkmayı beklemektedir. Gençliğini yitirmiş Sasha, gerçeğin kâbuslara karıştığı ucuz otel odalarında kendine umursamazlığı öğretmeye çalışır.

Günaydın Gece Yarısı'nda Jean Rhys, sokaklarında varoluşçuluğun solunduğu bohem Paris'te yalnız bir kadının amaçsızlığını, özlemlerini ve hüznünü kendine özgün ve samimi diliyle anlatıyor.

"Rhys'in en ince ve bütünlüklü romanı, en insancıl eseri."

V. S. Naipaul

#bilinçakışı #seine #paris #alkolizm #otel #yalnızlık #parasızlık
#çaresizlik #ikisavaşarası

 can roman

canyayinlari.com twitter.com/canyayinlari facebook.com/canyayinevi

ISBN 978-975-07-4002-2

9 789750 740022